

ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมเงินได้จากธุรกรรม
ที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล *

THE INSUFFICIENCY OF LEGAL PROVISIONS UNDER THE REVENUE CODE IN
REGULATING ASSESSABLE INCOME DERIVED FROM
TRANSACTIONS INVOLVING DIGITAL ASSETS.

ปฐมาภรณ์ สินทรัพย์

Puttamaporn Sinsap

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : puttamasin@gmail.com

Graduate student of Doctor of Laws

Faculty of Law, Thammasat University: puttamasin@gmail.com

Received : August 7, 2023

Revised : November 9, 2023

Accepted : November 21, 2023

บทคัดย่อ

จุดเริ่มต้นของธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลเกิดจากแนวความคิดในการสร้างระบบการเงินแบบไร้ตัวกลางเพื่อต้องการปฏิวัติระบบการเงินแบบดั้งเดิมให้กลายมาเป็นระบบการเงินดิจิทัลรูปแบบใหม่ เพียงแต่ลักษณะของรูปแบบธุรกรรมยังคงมีความคล้ายคลึงกับระบบการเงินแบบดั้งเดิม เช่น การสร้างสินทรัพย์ดิจิทัลด้วยวิธีการระดมทุน การซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล การให้กู้ยืม และการนำสินทรัพย์ดิจิทัลไปฝากไว้ในระบบ เป็นต้น ซึ่งการทำธุรกรรมดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินที่ต้องทำการจัดเก็บภาษีและภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญจึงมีความจำเป็นในการตรา พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 ในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการถือครองโทเคนดิจิทัลตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากรและจัดเก็บภาษีเงินได้จากการโอนคริปโตเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ณ) แห่งประมวลรัษฎากร นอกจากนั้น กรมสรรพากรยังได้ออกคู่มือ “คำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโตเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล” เพื่อกำหนดประเภทเงินได้จากธุรกรรมต่าง ๆ และกำหนดแนวทางในการจัดเก็บภาษีให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แนวทางในการจัดเก็บภาษีดังกล่าวยังคงพบประเด็นปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมประเภทเงินได้ตลอดสายการลงทุน ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาหลักการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ ที่มีมาตรการในการจัดเก็บภาษีและกำหนดประเภท

* บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดเก็บภาษีสินทรัพย์ดิจิทัลของประเทศไทย” หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เงินได้พึงประเมินได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ผู้เขียน ได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่กำหนดให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรกำหนดประเภทเงินได้ให้มีความชัดเจนและครอบคลุมธุรกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ

สินทรัพย์ดิจิทัล, เงินสกุลดิจิทัล, คริปโทเคอร์เรนซี, โทเคนดิจิทัล, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, เงินได้พึงประเมิน

ABSTRACT

Transactions involving digital assets originate with the concept of creating a decentralized financial system to revolutionize traditional finance through a new digital network. The nature of the transaction model still resembles traditional financial systems, as in creating digital assets through crowdfunding, buying or exchanging digital assets, and lending and depositing digital assets in the system. Such transactions create assessable income that must be collected as tax, the importance of which the governmental sector is cognizant. It was necessary to amend the Revenue Code by enacting the Emergency Decree on Digital Asset Businesses B.E. 2561 (2018) to address personal income tax collection for holding digital tokens according to Section 40(4)(h) and transferring cryptocurrencies or digital tokens with Section 40(4)(i) of the Revenue Code. In addition, the Revenue Department also issued guidelines for paying personal income tax on cryptocurrency digital tokens in a manual determining income types from different transactions to clarify tax collection procedures.

However, these tax collection methods still encounter problems with legal provisions that fail to cover all types of income in the investment stream. Therefore, principles of personal income tax collection from transactions related to digital assets were studied as well as related problems arising along with a comparative analysis of tax collection measures in the United States of America, Australia, and Singapore to determine appropriate assessable income types. Potential solutions are suggested by requiring amendments to the Revenue Code to specify income types to clarify and include diverse transactions.

Keywords

Digital Assets, Digital Currencies, Cryptocurrencies Digital Tokens, Personal Income Tax, Assessable Income

1. บทนำ

ปัจจุบันในประเทศไทยได้มีผู้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลในการทำธุรกรรมเป็นจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะการนำไปซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนผ่านผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล หรือทำธุรกรรมผ่านแพลตฟอร์มที่เปิดบริการเป็นตลาดกลางให้ประชาชนสามารถเสนอราคาซื้อขายหรือสามารถนำคริปโทเคอร์เรนซีไปแลกเปลี่ยนระหว่างกันได้ ซึ่งการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลที่เกิดขึ้นในตลาดทุนดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินอย่างใดก็ตาม ประมวลรัษฎากรไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายในการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสมกับลักษณะของธุรกรรมเนื่องจากบทบัญญัติ ตามประมวลรัษฎากรที่มีอยู่เดิมกำหนดเฉพาะการจัดเก็บภาษีเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(4) แห่งประมวลรัษฎากร โดยกำหนดให้เงินได้ส่วนใหญ่ที่ได้รับอยู่ในรูปของดอกเบี้ยส่วนแบ่งกำไร หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากการถือครองหรือการโอนขายทรัพย์สินประเภททุน (Capital Gains) โดยเฉพาะเงินได้จากเงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับจากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร² และผลประโยชน์จากการโอนขายหุ้น เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุนตามบทบัญญัติ มาตรา 40(4)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร³ ซึ่งจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงเงินได้ที่เกิดจากการถือหรือครอบครองคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล หรือเงินได้จากการซื้อขายแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลเป็นการเฉพาะ

ดังนั้น เพื่อการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัลของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อเป็นการปกป้องนักลงทุน พร้อมทั้งรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ภาครัฐจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวนี้ โดยอาศัยอำนาจของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 บทบัญญัติมาตรา 174 ประกอบบทบัญญัติมาตรา 172 ตราพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความชัดเจนในทางปฏิบัติและควบคุมการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากธุรกรรมที่ก่อให้เกิดเงินได้จากการถือหรือครอบครองคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล หรือการโอนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเป็นการเฉพาะจึงทำการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร โดยเพิ่มบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร เงินได้จากส่วนแบ่งกำไรหรือผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือครองโทเคนดิจิทัล และเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ฉ) แห่งประมวลรัษฎากร ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน นอกจากนั้น ในภายหลังกรมสรรพากรได้ออกคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล ซึ่งคู่มือดังกล่าวเป็นเพียงคำแนะนำการเสียภาษีเบื้องต้นสำหรับการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีประจำปี 2564 และครอบคลุมเฉพาะธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับคริปโทเคอร์เรนซีบางกรณีเท่านั้น

² ประมวลรัษฎากร มาตรา 40(4)(ข) “เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเงิน เพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม เงินปันผล หรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่อยู่ในบังคับ ต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่าย ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปิโตรเลียมเฉพาะส่วนที่เหลือจากหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว”

³ ประมวลรัษฎากร มาตรา 40(4)(ข) “ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนการเป็นหุ้นส่วน โอนหน่วยลงทุน หรือโอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตรหรือตั๋วเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก รวมทั้งเงินได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่เป็นกองทุนรวม ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน”

อย่างไรก็ตาม การตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 และคู่มือการเสียภาษีเงินได้ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมและขาดความชัดเจนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีสินทรัพย์ดิจิทัลอยู่หลายประการ โดยเฉพาะปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมประเภทเงินได้ตลอดสายการลงทุน ได้แก่ เงินได้พึงประเมินที่ได้รับจากผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครองโทเคนดิจิทัลและคริปโทเคอร์เรนซี โดยการนำโทเคนดิจิทัลไปฝากไว้ในระบบ (Yield Farming) หรือการตรวจสอบการทำธุรกรรมที่ต้องวางหลักทรัพย์ (Staking หรือ Proof of Stake) และเงินได้พึงประเมินจากธุรกรรมที่เกิดเหรียญคริปโทเคอร์เรนซีจากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) และเงินได้พึงประเมินจากธุรกรรมที่ได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขาย โดยวิธีการสร้างเหรียญใหม่ขึ้นมาที่ไม่เคยมีอยู่ในระบบมาก่อน (Initial Allocation Airdrops)

ในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหา โดยเนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก ศึกษาหลักการทั่วไปเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลและเทคโนโลยีบล็อกเชน ส่วนที่สอง หลักการจัดเก็บภาษีสินทรัพย์ดิจิทัลของประเทศไทย ส่วนที่สาม วิเคราะห์ สภาพปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมตลอดสายการลงทุนและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับต่างประเทศ ส่วนที่สี่ ข้อเสนอแนะ และส่วนสุดท้าย บทสรุป ตามลำดับดังต่อไปนี้

2. หลักการทั่วไปเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลและเทคโนโลยีบล็อกเชน

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษาความหมายของสินทรัพย์ดิจิทัลและการพัฒนาการของเทคโนโลยีบล็อกเชน รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนกับงานทางด้านภาษีและการได้มา ซึ่งสินทรัพย์ดิจิทัลที่ก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมิน ข้อพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของสินทรัพย์ดิจิทัล

การให้นิยามความหมายของสินทรัพย์ดิจิทัล (Crypto-assets) นั้นยังไม่มีข้อกำหนดความหมายไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม คำที่มีความเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลและเป็นที่รู้จักเป็นการทั่วไปนั้น คือ คำว่า “คริปโทเคอร์เรนซี” ซึ่งถือเป็นเงินตราเสมือนและนายซาโตชิ นากาโมโตะ ที่เป็นผู้สร้างคริปโทเคอร์เรนซีประเภทแรกอย่างบิตคอยน์ระบุเพียงวัตถุประสงค์ไว้ในเอกสารที่ได้เสนอไว้ในกลุ่มของไซเฟอร์พังค์ช่วงปลายปี ค.ศ.2008⁴ เท่านั้น โดยเอกสารดังกล่าว (Whitepaper) ระบุไว้ชัดเจนว่าบิตคอยน์ถูกสร้างขึ้นเพื่อต้องการให้เป็นระบบการเงินอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้ตัวกลาง (Peer to Peer Electronic Cash System)⁵ กล่าวคือ ประชาชนสามารถชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องมีสถาบันการเงินหรือตัวกลางใด ๆ และกำหนดวิธีการใช้อยู่ 2 ส่วนด้วยกัน กล่าวคือ ส่วนแรก ใช้เทคโนโลยีที่ต้องมีการเข้ารหัสและอาศัยเทคโนโลยีโครงสร้างพื้นฐานกุญแจสาธารณะ (Public Key Infrastructure: PKI) เพื่อรักษาความปลอดภัยในการเข้าทำธุรกรรม และส่วนที่สอง ใช้เทคโนโลยีที่สร้างระบบการเงินไร้ศูนย์กลางด้วยกระบวนการพิสูจน์ (Hash Based Proof of Work) เพื่อป้องกันการปลอมแปลงข้อมูลและสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้อย่างโปร่งใส อย่างไรก็ตาม จากวัตถุประสงค์ของการสร้างคริปโทเคอร์เรนซีดังกล่าว จึงทำให้มีการกำหนดนิยามความหมายของคริปโทเคอร์เรนซีจากมุมมองของหน่วยงานควบคุมกำกับที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ในระดับสากล พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

⁴ Satoshi Nakamoto, 'Bitcoin : A Peer to Peer Electronic Cash System' 1.

⁵ เพิ่งอ้าง.

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) กำหนดนิยามความหมายให้ คริปโทเคอร์เรนซีและเงินสกุลดิจิทัลอื่น ๆ ที่มีลักษณะเช่นเดียวกันถือเป็นเงินตราเสมือน (Virtual Currency)⁶ ซึ่ง แสดงมูลค่าทางดิจิทัลในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และยังหมายความรวมถึงมูลค่าทางดิจิทัลในรูปแบบอื่น ๆ เช่น คูปองและไมล์ของสายการบิน เป็นต้น

ธนาคารโลก (World Bank) ได้จำแนกประเภทของคริปโทเคอร์เรนซีให้เป็นส่วนหนึ่งของเงินสกุลดิจิทัลที่มีการ เข้ารหัสเพื่อให้ได้ฉันทามติร่วมกันระหว่างผู้เล่นในระบบ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้ เงินสกุลดิจิทัลมีความแตกต่างจากเงิน อิเล็กทรอนิกส์ทั่วไป (e-money) ซึ่งเป็นเพียงกลไกการชำระเงินดิจิทัลที่ยังต้องอาศัยตัวกลางอย่างสถาบันการเงินหรือ หน่วยงานอื่น ๆ รับรอง⁷

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) กำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตราเสมือน ที่ถือเป็นสินทรัพย์ (Asset) ประเภทหนึ่งที่มูลค่าขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด⁸ นอกจากนั้น องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ได้จำแนกประเภทของคริปโทเคอร์เรนซีออกเป็น 5 ประเภท⁹ ได้แก่ สินทรัพย์ที่ไม่มีรูปร่าง (Intangible Assets Other Than Good Will) สินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Instrument or Asset) เงินตรา หรือสกุลเงิน (Fiat Currency) สินค้า (Virtual Commodity) และสื่อกลางในการชำระเงิน (Legal Payment Method) ซึ่งประเทศที่ระบุว่าเงินสกุลดิจิทัลเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศ ฝรั่งเศส ประเทศสวีเดน และประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น ส่วนประเทศที่พิจารณาเป็นสินค้า เช่น ประเทศแคนาดา และประเทศจีน เป็นต้น และประเทศที่พิจารณาให้เป็นสื่อกลางในการชำระเงิน (Legal Payment Method) มีเพียง ประเทศเดียว คือ ประเทศญี่ปุ่น

โดยภาพรวมแล้ว จากการพิจารณามุมมองของหน่วยงานควบคุมกำกับในระดับสากลไม่ได้มีการกำหนดนิยาม ความหมายของสินทรัพย์ดิจิทัลหรือคริปโทเคอร์เรนซีไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งหน่วยงานควบคุมกำกับในระดับสากลส่วนใหญ่ถือว่าคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตราเสมือนหรือเงินสกุลดิจิทัลที่อยู่ภายใต้ นิยามของสินทรัพย์ดิจิทัล (Crypto-assets) และไม่ได้ยอมรับให้คริปโทเคอร์เรนซี เป็นเงินตราที่สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย (Means of Payment) แต่ถือเป็นทรัพย์สิน (Property) ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

2.2 เทคโนโลยีบล็อกเชนที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล

ในปี ค.ศ.2008 ซาโตชิ นากาโมโตะ (Satoshi Nakamoto) ได้มีแนวคิดในการแก้ไขปัญหาการทำธุรกรรมที่ จัดเก็บข้อมูลแบบรวมศูนย์และการทำธุรกรรมที่มีความซ้ำซ้อน (Double Spending) โดยการสร้างเงินสกุลดิจิทัลที่มี เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) อยู่เบื้องหลังในการตรวจสอบการทำธุรกรรมและได้ถูกนำมาใช้ปฏิบัติงานจริง ครั้งแรกในปี ค.ศ.2009 ซึ่งเทคโนโลยีบล็อกเชนเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่เงินสกุลดิจิทัลอย่างบิตคอยน์ใช้และมีพื้นฐาน เป็นเทคโนโลยีระบบการทำบัญชีกระจายศูนย์ (Distributed Ledger Technology: DLT)¹⁰ โดยการทำงานของระบบ บล็อกเชนเป็นการนำข้อมูลมาเรียงต่อกันเป็นบล็อกและทำให้แต่ละบล็อกไม่สามารถถูกแก้ไขย้อนหลัง ซึ่งสามารถ

⁶ IMF Staff Discussion Note, 'Virtual Currencies and Beyond: Initial Considerations' (January 2016) 7 <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1603.pdf>> สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566.

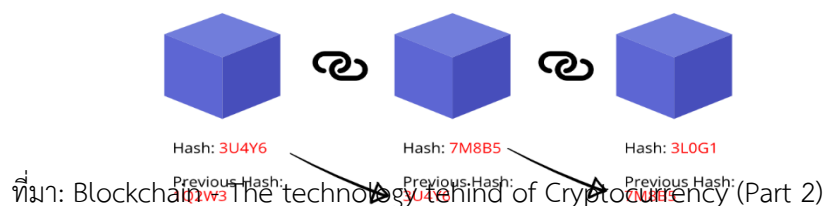
⁷ Harish Natarajan Helen Gradstein and Solvej Krause, 'Distributed Ledger Technology (DLT) and blockchain' (World Bank Group, 2017) <<http://documents.worldbank.org/curated/en/177911513714062215/pdf/122140-WP-PUBLIC-Distributed-Ledger-Technology-and-Blockchain-FintechNotes.pdf>> สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566.

⁸ OECD, 'Taxing Virtual Currencies: An Overview of Tax Treatments and Emerging Tax Policy' (Issues 2020, 23) <www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-virtual-currencies-an-overview-of-tax-treatments-and-emerging-tax-policyissues.htm> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

⁹ เพิ่งอ้าง 23.

¹⁰ Aaron Wright and Primavera De Filippi, *Blockchain and the Law The Rule of Code*, (Harvard University 2018) 35.

ตรวจสอบความถูกต้องได้ด้วยเทคโนโลยีการพิสูจน์ (Hash Based Proof of Work) และหลังจากนั้นเป็นการนำแต่ละบล็อกมาเชื่อมต่อกันด้วยแฮชของบล็อกก่อนหน้าจนกลายเป็นเชนของบล็อก ดังนั้น การทำงานของบล็อกเชนไม่ได้เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีเดียวเท่านั้น แต่เป็นการรวมหลาย ๆ เทคโนโลยีเข้าด้วยกัน เพื่อให้ระบบฐานข้อมูลมีความแข็งแกร่งและสามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้จนเกิดเป็นฐานข้อมูลของเงินสกุลดิจิทัลหรือคริปโตเคอร์เรนซีที่มีการประทับเวลาของระบบบัญชีที่ทำให้การแก้ไขข้อมูลที่ถูกบันทึกไว้ในบล็อกเชนเป็นไปได้ยาก¹¹

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันเทคโนโลยีบล็อกเชนได้มีการพัฒนาการมากขึ้น โดยทำให้ระบบบล็อกเชนสามารถทำงานได้ภายใต้สัญญาอัจฉริยะ (Smart Contract) และการสร้างองค์กรอัตโนมัติกระจายศูนย์ (Decentralized Autonomous Organization: DAO)¹² บนโครงสร้างของบล็อกเชนอีเธอร์เรียมโดยทำให้คอมพิวเตอร์สามารถสื่อสารกันเองเพื่อบริหารกิจการได้แบบอัตโนมัติและลดการแทรกแซงของมนุษย์ให้เหลือเท่าที่จำเป็น ซึ่งพัฒนาการของระบบบล็อกเชนในระยะนี้เรียกว่า Decentralized Autonomous Organization (DAO) หรือ Internet of Entity¹³

นอกจากนั้น ในปี ค.ศ.2018 ระบบบล็อกเชนได้ถูกพัฒนาให้เป็นการเงินระบบเปิด(Interoperable Ledgers)¹⁴ ที่ส่งผลให้ทุกมูลค่าในการทำธุรกรรมสามารถส่งผ่านข้ามบล็อกเชน แต่แต่ละประเภทที่แตกต่างกันได้ เช่น การแลกเปลี่ยนบิตคอยน์เป็นอีเธอร์ในระบบบล็อกเชนของอีเธอร์เรียม หรือการแลกเปลี่ยนอีเธอร์กลับไปเป็นบิตคอยน์ในระบบบล็อกเชนของบิตคอยน์ได้ เป็นต้น

จากคุณลักษณะพิเศษและศักยภาพการทำงานของเทคโนโลยีบล็อกเชนตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านธุรกรรมทางการเงินและก่อให้เกิดแนวคิดในการนำเทคโนโลยีบล็อกเชนมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเก็บภาษีด้วยเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี และป้องกันการหลีกเลี่ยงในการเสียภาษี โดยการนำมาประยุกต์ใช้กับการตรวจสอบการทำธุรกรรมย้อนหลังในทางภาษีของกลุ่มสหภาพยุโรปที่ติดตามธุรกรรมการซื้อขายระหว่างประเทศสมาชิก ในการรวบรวมข้อมูลหรือเอกสารใบแจ้งหนี้เพื่อเป็นหลักฐานในการขอคืนภาษี¹⁵ ซึ่งถือเป็นการช่วยลดต้นทุนในการปฏิบัติทางภาษีทั้งหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและผู้มีหน้าที่เสียภาษี

¹¹ MQTrader Jesse, 'Blockchain - The technology behind of Cryptocurrency (Part 2)' (MQ Expresso, 15 September 2022) <https://klse.i3investor.com/web/blog/detail/mqexpresso/2022-09-15-story-h1649106429-Blockchain_The_technology_behind_of_Cryptocurrency_Part_2> สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2566.

¹² เพิ่งอ้าง.

¹³ Rahul Awati and Lvy Wigmore, 'thing (in the internet of things)' (Techtarget, 1 January 2023) <<https://www.techtarget.com/iotagenda/definition/thing-in-the-Internet-of-Things>> สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2566.

¹⁴ Shaan Ray, 'Blockchain Interoperability' (16 June 2018) <<https://towardsdatascience.com/blockchaininteroperability-33a1a55fe718>> สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2566.

¹⁵ Richard T. Ainsworth and Musaad Alwohaibi, 'Blockchain, Bitcoin, and VAT in the GCC: The Missing Trader Example' (2017) <https://scholarship.law.bu.edu/faculty_scholarship/1418> สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2565.

2.3 ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล

ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นการพิจารณาการได้มาซึ่งสินทรัพย์ดิจิทัลที่เกิดขึ้นในตลาดรอง (Secondary Market)¹⁶ และก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินที่ต้องทำการจัดเก็บภาษีพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

2.3.1 ธุรกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยน

การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นการทำธุรกรรมที่เกิดขึ้นในตลาดรองโดยทำการซื้อขายจากเว็บไซต์ผู้ให้บริการหรือผ่านผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล เช่น นายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล และศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงภาระภาษีจากการได้มาซึ่งสินทรัพย์ดิจิทัล โดยวิธีซื้อขายแลกเปลี่ยนผ่านผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล โดยเฉพาะกรณีกระทำผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น ซึ่งผู้มีเงินได้จะถูกจัดเก็บภาษีเมื่อทำการขายหรือแลกเปลี่ยนระหว่างคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลกับเงินตราหรือกรณีแลกเปลี่ยนระหว่างคริปโทเคอร์เรนซีกับคริปโทเคอร์เรนซีที่สามารถรับรู้เป็นเงินได้เมื่อมีกำไรจากส่วนเกินทุนเกิดขึ้น

ตัวอย่าง ในเดือนกรกฎาคม 2023 นาย A ซื้อบิทคอยน์ (BTC) จำนวน 1 บิทคอยน์ ในราคา 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2023 นาย A ทำการแลกเปลี่ยนบิทคอยน์จำนวน 0.5 บิทคอยน์ไปเป็นอีเธอร์ (ETH) จำนวน 3 อีเธอร์ ในขณะที่มูลค่าราคาตลาดของ 3 อีเธอร์ อยู่ที่ประมาณ 2,000 ดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนดังกล่าวถือเป็นการขายและราคาขายหรือมูลค่าของการแลกเปลี่ยนอยู่ที่ 2,000 ดอลลาร์สหรัฐ และต้นทุนในการได้มามูลค่า 500 ดอลลาร์สหรัฐ (จำนวน 0.5 บิทคอยน์) ดังนั้น กำไรจากส่วนเกินทุนจึงมีมูลค่า 1,500 ดอลลาร์สหรัฐ (2,000 (ราคาขาย) ลบด้วย 500 (ต้นทุน))

2.3.2 ธุรกรรมการขุดเหรียญ

การขุดเหรียญเป็นการตรวจสอบหรือรับรองการทำธุรกรรมและสร้างบล็อกใหม่ โดยระบบจะทำการสร้างสมการทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้ผู้ตรวจสอบแข่งขันกันในการแก้ปัญหาดังกล่าวและผู้ตรวจสอบใดที่สามารถแก้สมการทางคณิตศาสตร์ได้จะทำหน้าที่ในการปิดผนึกบล็อก และจะได้รับคริปโทเคอร์เรนซีเป็นผลตอบแทนที่เรียกว่า Block Reward¹⁷

เมื่อพิจารณาถึงภาระภาษีจากธุรกรรมการขุดเหรียญในทางสากลมีแนวความคิด ในการจัดเก็บภาษีจากกระบวนการขุดเหรียญแบ่งเป็น 2 แนวความคิด ได้แก่ แนวความคิดแรก กำหนดให้ถือเป็นเงินได้ที่ต้องนำมาเสียภาษีในครั้งแรกที่ได้รับคริปโทเคอร์เรนซีจากกระบวนการขุดเหรียญสำเร็จ¹⁸ และต้องเสียภาษีครั้งที่สอง เมื่อมีการขายเหรียญที่ขุดได้ออกไปและมีกำไรจากส่วนเกินทุนเกิดขึ้นส่วนแนวความคิดที่สอง กำหนดให้ถือเป็นเงินได้ที่ต้องนำมาเสียภาษีเฉพาะกรณีที่นำเหรียญที่ได้รับ จากกระบวนการขุดขาย จำหน่าย จ่ายโอน หรือแลกเปลี่ยนออกไปและก่อให้เกิดกำไรจากส่วนเกินทุนเท่านั้น (Capital Gain Tax)

¹⁶ ตลาดรอง (Secondary Market) “ตลาดหรือแพลตฟอร์มที่ทำหน้าที่เพื่อการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้ผ่านการซื้อขายในตลาดแรกมาแล้ว การซื้อขายในตลาดรองเป็นการซื้อขาย เพื่อการเปลี่ยนมือผู้ถือครองสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการซื้อขายเก็งกำไร หรือเพื่อการลงทุนระยะยาว โดยนักลงทุนต้องทำธุรกรรมผ่านตัวกลางในการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล ได้แก่ ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล นายหน้าขายสินทรัพย์ดิจิทัล และผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล”

¹⁷ European Central Bank, Virtual Currency Schemes – a further analysis 2015 7 <<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

¹⁸ OECD (เชิงอรรถ 7) 23-26.

2.3.3 ธุรกิจการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrop)

การได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrop) ถือเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ทำการแจกจ่ายเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นการส่งเสริมการขาย¹⁹ ซึ่งธุรกรรมดังกล่าวนี้เป็นการได้รับมาโดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทนและพิจารณาว่ามีลักษณะเป็นเงินได้ ที่ได้รับมาเป็นพิเศษหรือลาภลอย (Windfalls)²⁰ และภาวะภาษีจะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้มีเงินได้ทำการขาย จำหน่าย จ่ายโอน หรือแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลที่ได้รับนั้นออกไป

ตัวอย่าง นาย B ได้รับบิทคอยน์เป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขาย (Airdrop) จำนวน 0.1 บิทคอยน์ ทั้งนี้ ณ วันที่ได้รับมูลค่าของบิทคอยน์จำนวน 1 บิทคอยน์มีมูลค่า 3,000 ดอลลาร์ออสเตรเลีย ในเวลาต่อมา นาย B ขายบิทคอยน์ทั้งหมดจำนวน 0.1 บิทคอยน์ในราคา 4,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย ซึ่งต้นทุนในการได้รับบิทคอยน์มาคิดจากราคาตลาด ณ วันที่และเวลาที่ได้รับ มูลค่า 3,000 ดอลลาร์ออสเตรเลีย ดังนั้น นาย B จึงต้องเสียภาษีกำไรจากส่วนเกินทุนมูลค่า 1,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย (4,500 (ราคาขาย) - 3,000 (ราคาต้นทุน))

2.3.4 ธุรกิจการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีจากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork)

กระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ในระบบบล็อกเชนเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้ถือ หรือครอบครองคริปโทเคอร์เรนซีในระบบเดิมได้รับคริปโทเคอร์เรนซีสกุลใหม่จากกระบวนการดังกล่าว ซึ่งกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขด้านความปลอดภัยในระบบเก่าหรือเป็นการอัปเดตซอฟต์แวร์ใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาการทำธุรกรรมให้รวดเร็วขึ้น

อย่างไรก็ดี กระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ของสินทรัพย์ดิจิทัลแต่ละประเภทมีวิธีการ ที่แตกต่างกัน พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

วิธีการแรก การสร้างบล็อกเชนอีกสายแยกออกมาใหม่ ซึ่งถือเป็นกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ที่สร้างสินทรัพย์ดิจิทัลใหม่เข้าสู่ระบบ และมูลค่าของสินทรัพย์ดิจิทัลใหม่ที่ได้รับจะมีความสัมพันธ์กับเหรียญเก่าและอาจจะกระทบกับตลาดเดิมทำให้เกิดความผันผวน²¹

ตัวอย่าง ในกรณีที่บิทคอยน์ (Bitcoin: BTC) เกิดกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ เป็นบิทคอยน์แคช (Bitcoin Cash: BCH) ดังนั้น จำนวนบิทคอยน์ที่อยู่ในบล็อกเชนเดิม (BTC) ผู้ถือหรือครอบครองบิทคอยน์นั้นจะได้รับบิทคอยน์แคช (BCH) เป็นจำนวนเท่ากันในบล็อกเชนใหม่ (A One-to-One Basis)²² และจะได้รับประวัติการใช้บิทคอยน์ก่อนหน้านี้กลายมาเป็นประวัติการใช้ของบิทคอยน์แคชโดยอัตโนมัติ²³ อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ได้รับบิทคอยน์แคชหรือเหรียญในบล็อกเชนใหม่ยังไม่สามารถประเมินมูลค่าตามราคาตลาดได้และยังไม่ก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินขึ้น

¹⁹ เพิ่งอ้าง 13.

²⁰ Robin Boadway and Pierre Pestieau, 'Wealth Taxation: The Dubious Case for Annual Wealth Taxation' (DICE Report 2 June 2018 Volume 16) 4-6. <<https://www.ifo.de/DocDL/dice-report-2018-2-boadway-pestieau.pdf>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

²¹ Danhui Xu, 'Free Money, But Not Tax-Free: A Proposal for the Tax Treatment of Cryptocurrency Hard Fork' (87 Fordham L. Rev. 2693, 2019) <<https://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol87/iss6/14>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

²² Doris Stacey Gama, 'Creating Something out of Nothing: Taxation of Cryptocurrency Hard Forks' (31 ALB. L.J. Sci. & TECH. 258 (2021), 270) <[file:///C:/Users/ACER/Downloads/23724-creating-something-out-of-nothing-taxation-of-cryptocurrency-hard-forks%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/ACER/Downloads/23724-creating-something-out-of-nothing-taxation-of-cryptocurrency-hard-forks%20(1).pdf)> สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566.

²³ Jake Frankenfield, 'Hard Fork: What It Is in Blockchain, How It Works, Why It Happens' (Investopedia, 25 May 2022) <<https://www.investopedia.com/terms/h/hard-fork.asp>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

วิธีการที่สอง การเผาทำลายเหรียญเพื่อลดจำนวนเหรียญที่หมุนเวียนในระบบเพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดของเครือข่ายจากการรับเหรียญเป็นค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมมากเกินไป ดังนั้น จึงใช้วิธีการลดจำนวนเหรียญลง โดยผ่านการเผาเหรียญและไม่มีการจัดสรรเหรียญใหม่²⁴ ซึ่งส่งผลให้ผู้ถือหรือครอบครองคริปโทเคอร์เรนซีในระบบเดิมไม่ได้รับเหรียญใหม่และไม่มีภาระภาษีเงินได้เกิดขึ้น ตัวอย่าง กรณีของ London Hard Fork ซึ่งเป็นการลดจำนวนเหรียญอีเธอร์ (ETH) ที่หมุนเวียน ในระบบด้วยวิธีการเผาเหรียญที่นำจ่ายเป็นค่าธรรมเนียม (Gas) ในการทำธุรกรรม ทั้งนี้ การเผาเหรียญหรือทำลายเหรียญดังกล่าวเป็นการโอนอีเธอร์ (ETH) ไปยัง Address ที่ไม่สามารถโอนออกมาได้ ทำให้เหรียญที่ถูกโอนเข้าไปหายไปจากระบบอย่างถาวร²⁵

วิธีการสุดท้าย การเผาเหรียญเดิมและทำการจัดสรรเหรียญจากบล็อกเชนสายใหม่ตามสัดส่วน และในภายหลังจากระบวนการปรับปรุงบล็อกเชนและมีการแยกบล็อกเชนออกเป็นสายใหม่ได้สำเร็จ ผู้ใช้งานเดิมที่อยู่ในระบบอาจได้รับเหรียญโทเคนดิจิทัลเพิ่มอีกเป็นผลตอบแทนหรือมีลักษณะ เป็นผลกำไรจากระบบการแบ่งหน่วยใหม่ที่สามารถนำเหรียญนั้นไปทำธุรกรรมซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนแก่งกำไรได้อีกต่อไป²⁶ ตัวอย่าง กรณีของเหรียญ LUNA ที่มูลค่าต่ำลงเนื่องจากเหรียญ UST Stablecoin ที่นำมาหนุนหลังมีมูลค่าลดลงต่ำกว่า 1 ดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น แนวทางการแก้ไขจึงต้องเกิดกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) โดยการสร้างบล็อกเชนสายใหม่ ซึ่งเหรียญ LUNA อันเดิมจะกลายเป็น LUNA Classic ที่ผู้ถือครองเหรียญเดิมจะได้รับการจัดสรรเหรียญ LUNA จากบล็อกเชนสายใหม่ตามสัดส่วนและผลประโยชน์ตอบแทนเป็นเปอร์เซ็นต์ เช่น แบ่งเหรียญใหม่ 35 เปอร์เซ็นต์ มอบให้ผู้ถือ LUNA ก่อนเกิดเหตุการณ์ราคาร่วง และแบ่งเหรียญใหม่อีก 10 เปอร์เซ็นต์ มอบให้ผู้ถือ LUNA หลังเกิดเหตุการณ์ราคาร่วง เป็นต้น²⁷

2.3.5 ธุรกรรมการนำคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลไปฝากไว้ในระบบ (Yield Farming) และการตรวจสอบการทำธุรกรรมที่ต้องวางหลักทรัพย์ (Staking หรือ Proof of Stake)

ธุรกรรมทั้งสองประเภทดังกล่าวนี้มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ Yield Farming²⁸ เป็นแพลตฟอร์มการลงทุนที่เข้ามาช่วยนักลงทุนในการใช้คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลที่มีอยู่ ไปลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุดหรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดให้กับนักลงทุน ส่วนวิธีการลงทุนนั้นไม่จำกัดวิธีการขึ้นอยู่กับแต่ละแพลตฟอร์มในการกำหนดรูปแบบการลงทุน ตัวอย่างรูปแบบการลงทุน เช่น การสร้างสภาพคล่อง (Liquidity) การขุดเหรียญ (Mining) การให้กู้ยืม (Lending, Borrowing) และการตรวจสอบการทำธุรกรรมที่ต้องวางหลักทรัพย์ (Staking) เป็นต้น

²⁴ Tim Beiko, 'Ethereum Foundation, London Mainnet Announcement' (Blog Ethereum, 15 July 2021) <<https://blog.ethereum.org/2021/07/15/london-main-net-announcement/>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

²⁵ Origin Stamp, 'What Is the Ethereum London Hard Fork and How Does It Impact Token Holders?' (2023) <<https://originstamp.com/blog/what-is-the-ethereum-london-hard-fork-and-how-does-it-impact-token-holders/>> สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2566.

²⁶ Laura, 'Terra LUNA 2.0 And LUNA Classic (LUNC): Get It All in One Guide' (BTCC Academy, 25 July 2022) <<https://www.btcc.com/en-US/academy/research-analysis/terra-luna-2-0-and-luna-classic-lunc-get-it-all-in-one-guide>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

²⁷ Zipmex, 'What Is Luna Classic (LUNC) & Terra Luna Hard Fork?' (Digital Assets 101, 23 May 2022) <<https://zipmex.com/th/en/learn/luna-classic/>> สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2566.

²⁸ Anton Dzyatkovskii, 'Inside Yield Farming 2020: What's the trend?' <https://www.researchgate.net/publication/353143255_Inside_Yield_Farming_2020_What's_the_trend> สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566.

ส่วนวิธีการตรวจสอบการทำธุรกรรมที่ต้องวางหลักทรัพย์ (Staking หรือ Proof of Stake) เป็นการเข้าไปซื้อเหรียญใดเหรียญหนึ่งและทำการล็อคเหรียญที่อยู่บนระบบเพื่อเป็นสิทธิในการพิสูจน์บล็อกแทนการใช้เครื่องในการขุด ซึ่งเป็นการลงทุนในเหรียญนั้นเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนในรูปของค่าธรรมเนียมหรือเหรียญกลับคืนมาที่อาจอยู่ในรูปของคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล²⁹

โดยหลักการแล้ว การทำธุรกรรม Yield Farming และการทำธุรกรรม Staking มีหลักการที่คล้ายคลึงกันที่นักลงทุนมีเหรียญ ๆ หนึ่งจากการซื้อเหรียญและทำการล็อคเหรียญ หรือการนำคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลไปฝากไว้ในระบบดังกล่าวเพื่อไปเพิ่มสภาพคล่องให้เกิดการซื้อขายในแพลตฟอร์มนั้น ๆ อย่างเพียงพอและได้รับผลตอบแทนกลับคืนมาในรูปแบบของค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ย เงินปันผล หรือโบนัส (Reward) ซึ่งถือเป็นเงินส่วนแบ่งกำไรหรือผลประโยชน์ อันใดในลักษณะเดียวกันจากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัลหรือคริปโทเคอร์เรนซี³⁰ ที่ต้องนำมาเสียภาษีเงินได้

ตัวอย่าง นาย B นำเหรียญ UST Stablecoin มาล็อคเพื่อเป็นผู้ตรวจสอบการทำธุรกรรม (UST Locked Staking) หรือฝากไว้ในระบบเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนบนศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล Binance โดยนาย B สามารถล็อคเหรียญ UST ได้มากที่สุด 30,000 UST สำหรับการล็อคเหรียญระยะสั้น 30 วัน โดยกำหนดผลตอบแทนในอัตราร้อยละ 13.98 ต่อปี และได้รับเหรียญ UST เพิ่มอีก 100 เหรียญ ซึ่งในวันนี้นาย B ได้รับเหรียญ UST เพิ่มอีก 100 เหรียญ มีมูลค่าเหรียญละ 50 บาท ดังนั้น นาย B จึงได้รับเหรียญ UST ทั้งหมดจำนวนมูลค่า 500 บาท (100 x 50) ที่ต้องนำมาเสียภาษีเงินได้

3. หลักการจัดเก็บภาษีสินทรัพย์ดิจิทัลของประเทศไทย

ปัจจุบันได้มีการนำสินทรัพย์ดิจิทัลมาทำธุรกรรมและประกอบธุรกิจเป็นอย่างมาก ในประเทศไทย ได้แก่ การระดมทุน การเป็นสื่อกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ซึ่งก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินและส่งผลต่อภาระภาษีของผู้มีเงินได้ แต่ด้วยข้อจำกัดเดิมของประมวลรัษฎากรที่ไม่สามารถจัดเก็บภาษีจากสินทรัพย์ดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงได้มีการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดประเภทเงินได้พึงประเมินของสินทรัพย์ดิจิทัล และการจัดเก็บภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ซึ่งกำหนดภาระภาษีเงินได้เฉพาะการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่านั้น ดังนั้น ในหัวข้อหลักการจัดเก็บภาษีสินทรัพย์ดิจิทัลของประเทศไทย ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์การกำหนดประเภทเงินได้พึงประเมิน และศึกษาเฉพาะมาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

3.1 การกำหนดประเภทเงินได้พึงประเมิน

ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2561 ได้มีการอนุมัติร่างพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2561 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 14 พฤษภาคม 2561 เป็นต้นไป³¹ สาระสำคัญของ พระราชกำหนดดังกล่าวได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประเภทของเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติ มาตรา 40(4) แห่งประมวลรัษฎากร เนื่องจากพิจารณาแล้วว่าการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล มีลักษณะเป็นการลงทุนที่ได้ผลตอบแทนในรูปแบบของผลกำไรอันมีลักษณะคล้ายกับการลงทุนในหุ้นจึงได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 เงินได้จากการลงทุน โดยกำหนดเงินได้

²⁹ เพิ่งอ้าง 6.

³⁰ Blockpit, 'DeFi Cryptotax Guide: Swaps, Liquidity Pools, and Yield Farming' (2021) <<https://cryptotax.io/en-us/defi-cryptotax-guide-swaps-liquidity-pools-and-yield-farming/>> สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2566.

³¹ ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 135 ตอนที่ 33 ก ให้ไว้ ณ วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2561.

เป็น 2 ประเภท ได้แก่ เงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ซ) และเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ฅ) แห่งประมวลรัษฎากร ทั้งนี้ กำหนดให้จัดเก็บภาษีเงินได้เฉพาะกรณีของการทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลในตลาดแรก³² และตลาดรองที่อยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เท่านั้นดังต่อไปนี้

ประเภทแรก กำหนดให้เงินส่วนแบ่งของกำไรหรือผลประโยชน์อื่นใด ในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัลเป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร กล่าวคือ เงินส่วนแบ่งกำไรหรือผลประโยชน์อื่นใดถือเป็นเงินปันผลจากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัลที่ผ่านการระดมทุน (Investment Token) ทั้งนี้ โดยหลักการของการบัญญัติมาตรา 40(4)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร โทเคนดิจิทัลที่ได้มาจากการระดมทุน (ICOs) ในตลาดแรกก่อให้เกิดเงินปันผลได้เท่านั้น ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา 40(4)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากรจึงบัญญัติเฉพาะ โทเคนดิจิทัลและเป็นการได้รับผลประโยชน์ที่ไม่ได้เกิดจากการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน

ประเภทที่สอง กำหนดให้ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเฉพาะซึ่งมีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุนเป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ฅ) แห่งประมวลรัษฎากร กล่าวคือ เป็นผลกำไรจากการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนที่คิดจากส่วนต่างของต้นทุน ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งกรณีของคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล ดังนั้น เฉพาะบทบัญญัติ มาตรา 40(4)(ฅ) แห่งประมวลรัษฎากรนั้นเกี่ยวข้องกับคริปโทเคอร์เรนซีโดยตรง

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประเภทเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ซ) และบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ฅ) แห่งประมวลรัษฎากรก็ตาม ซึ่งจัดเก็บภาษีได้เพียงบางธุรกรรมเท่านั้นและกฎหมาย ที่มีอยู่ยังไม่มี ความชัดเจนในการตีความให้ครอบคลุมถึงแหล่งเงินได้อื่น ๆ ที่เกิดจากการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล ดังนั้น กรมสรรพากรจึงได้ประกาศ “คำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล”³³ ซึ่งเป็นคู่มือการเสียภาษีที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการทำให้ชัดในการจัดประเภทเงินได้พึงประเมิน โดยระบุประเภทเงินได้และผลประโยชน์ให้ครอบคลุมถึงกำไร รายได้จากการโอน รวมทั้งผลประโยชน์อื่นใดจากคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลเพิ่มเติม ดังนี้

ประเภทแรก เงินได้จากแรงงาน (Labor Income) ได้แก่ การได้รับคริปโทเคอร์เรนซี เป็นเงินเดือนถือเป็นเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงานตามบทบัญญัติมาตรา 40(1) แห่งประมวลรัษฎากร ส่วนการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีเป็นค่าจ้าง ถือเป็นเงินได้จากการรับทำงานให้ตามบทบัญญัติมาตรา 40(2) แห่งประมวลรัษฎากร

ประเภทที่สอง เงินได้จากการประกอบธุรกิจ (Business Income) กำหนดให้เงินได้จาก การขุดคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินได้จากการประกอบธุรกิจตามบทบัญญัติมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งมีการหลักการและแนวคิดในการกำหนดประเภทเงินได้จากการขุดเหรียญเปรียบเสมือนกับการเป็นโรงงานในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีรูปร่าง เมื่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีต้นทุน ที่จ่ายออกไป เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การ์ดจอ ค่าไฟ และค่าอาคารสถานที่ เป็นต้น จึงถือเป็นต้นทุน ในการผลิตสินค้าและถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ (Business Income) ตามบทบัญญัติมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร โดยสามารถหักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามความจำเป็นและสมควรหรือการหักค่าใช้จ่ายตามจริงได้

³² ตลาดแรก (Primary Market) “ตลาดในการเสนอขายสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นครั้งแรก (ICOs) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการระดมทุนจากนักลงทุน โดยนำเงินที่ได้จากการระดมทุนไปพัฒนาหรือลงทุนในโครงการต่าง ๆ และผู้ระดมทุนต้องเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ต้องได้รับอนุญาต การเสนอขายจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์”

³³ กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง, คู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล 2565 (เอกสารฉบับนี้เป็นคำแนะนำเบื้องต้นสำหรับการยื่นแบบฯ ประจำปี 2564 และตัวอย่างการคำนวณครอบคลุมเฉพาะผู้มีเงินได้บางกรณีเท่านั้น).

นอกจากนั้น เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 เงินได้อื่นนอกจากที่ระบุไว้ในเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ถึงประเภทที่ 7 กำหนดให้เงินได้จากการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrop) และการได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครองคริปโท เคอร์เรนซี โดยการนำคริปโทเคอร์เรนซีไปฝากไว้ในระบบ (Yield Farming) หรือการตรวจสอบธุรกรรม ที่ต้องวางหลักทรัพย์ (Staking หรือ Proof of Stake) ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติ มาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร

ประเภทสุดท้าย เงินได้จากทุน (Capital Income) กำหนดให้เงินได้จากการได้รับผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนจากการถือครองโทเคนดิจิทัล ได้แก่ การนำโทเคนดิจิทัลไปฝากไว้ในระบบ (Yield Farming) หรือการตรวจสอบการทำธุรกรรมที่ต้องวางหลักทรัพย์ (Staking หรือ Proof of Stake) ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร

3.2 มาตราการในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ในหัวข้อนี้ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งในส่วนของผู้มีหน้าที่เสียภาษี จุดความรับผิดชอบทางภาษี วิธีการเสียภาษี การประเมินมูลค่าและเกณฑ์ในการคำนวณทางบัญชี พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงและเป็นภาษีอากรประเมินประเภทหนึ่งจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินหรือความสามารถของบุคคล โดยผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นบุคคลผู้มีเงินได้ พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(1)-(8) แห่งประมวลรัษฎากร และเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ตามบทบัญญัติมาตรา 56 แห่งประมวลรัษฎากร³⁴ ดังนั้น บุคคลธรรมดาที่ทำธุรกรรมเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล ได้แก่ บุคคลผู้ถือหรือครอบครองสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ เป็นสื่อกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนหรือนำสินทรัพย์ดิจิทัลไปใช้เพื่อการลงทุน (Trader and Investor) บุคคลผู้ทำหน้าที่ในการขุดเหรียญ (Miners) บุคคลผู้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบระบบ (Proof of Stake) โดยวิธีการวางหลักประกัน (Validator or Forger) บุคคลผู้ได้รับสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นค่าจ้างแรงงานบุคคลผู้ได้รับสินทรัพย์ดิจิทัลจากการให้โดยเสนหาและการรับมรดก บุคคลผู้ได้รับเหรียญใหม่ จากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) บุคคลผู้ได้รับสินทรัพย์ดิจิทัลจากการให้เพื่อเป็นรางวัล (Airdrop) และบุคคลผู้ถือหรือครอบครองสินทรัพย์ดิจิทัลและได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ยจากการนำเหรียญไปฝากได้ไว้ในระบบ ซึ่งบุคคลธรรมดาตามที่กล่าวมานี้หากมีเงินได้พึงประเมินเกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมต้องมีหน้าที่ในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

3.2.2 จุดความรับผิดชอบในทางภาษี

เมื่อกรมสรรพากรได้ประกาศคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล โดยกำหนดแนวทางการทำให้ชัดในการระบุประเภทเงินได้พึงประเมิน และผลประโยชน์ให้ครอบคลุมถึงกำไร ซึ่งถือเป็นการขยายฐานภาษีและส่งผลให้สามารถกำหนดจุดความรับผิดชอบทางภาษีได้ 3 กรณี ดังต่อไปนี้

3.2.2.1 จุดความรับผิดชอบทางภาษีเกิดขึ้น ณ วันและเวลาที่แลกเปลี่ยน

ได้แก่ ธุรกรรมการแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีกับเงินตราที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย หรือธุรกรรมการแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีกับคริปโทเคอร์เรนซี และธุรกรรมการแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีกับสินค้าและบริการ

³⁴ ประมวลรัษฎากร มาตรา 56 “ให้บุคคลทุกคน เว้นแต่ผู้เยาว์ หรือผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ตนได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้วพร้อมทั้งข้อความอื่น ๆ ภายในเดือนมีนาคม ทุก ๆ ปี ตามแบบที่อธิบดีกำหนดต่อเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งถ้าบุคคลนั้น...”

3.2.2.2 จุดความรับผิดทางภาษีเกิดขึ้นในขณะที่ได้รับหรือ ณ วันและเวลาที่ได้รับทั้งจำนวน

ได้แก่ ธุรกิจการได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครอง (Yield Farming หรือ Staking) หรือ การนำคริปโทเคอร์เรนซีไปฝากออมทรัพย์หรือฝากประจำบนแพลตฟอร์มของศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล (การถือเหรียญ) การได้รับคริปโทเคอร์เรนซีเป็นค่าจ้างแรงงาน และการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrop)

3.2.2.3 จุดความรับผิดทางภาษีเกิดขึ้นเมื่อมีการจำหน่าย จ่ายโอน หรือแลกเปลี่ยน

ได้แก่ การได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrop) ต้องเสียภาษีจากกำไรส่วนเกินทุนอีกครั้งเมื่อทำการขาย และการขุดเหรียญ (Mining) ณ วันที่ได้รับคริปโทเคอร์เรนซีจากการขุดยังไม่ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ซึ่งจุดความรับผิดทางภาษีหรือจุดรับรู้ เงินได้เกิดขึ้นเมื่อมีการจำหน่าย จ่ายโอน หรือแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีที่ขุดมาได้ออกไป

3.2.3 วิธีการเสียภาษี

ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากธุรกรรมเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลกำหนดให้ เสียภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย สำหรับบุคคลธรรมดาที่มีเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ข)(ฉ) ประกอบกับบทบัญญัติมาตรา 50(2)(ฉ) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งผู้จ่ายมีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย ในอัตราร้อยละ 15 ของเงินได้ โดยกำหนดฐานภาษีที่ใช้ในการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายเป็นผลประโยชน์ ซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน โดยเฉพาะกรณีของการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล นอกจากนั้น นักลงทุนยังต้องนำเงินได้ดังกล่าวไปรวมคำนวณภาษีในฐานเงินได้สุทธิเพื่อเสียภาษีประจำปี ตามบทบัญญัติมาตรา 48 แห่งประมวลรัษฎากร ดังนั้น การหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย จึงเป็นเพียงการชำระภาษีล่วงหน้า (Advance Tax) อันไม่ใช่ภาระภาษีสุดท้ายของนักลงทุน ซึ่งผู้เสียภาษี หรือนักลงทุนยังคงมีหน้าที่ในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตอนสิ้นปี หรือการเสียภาษีประจำปีภาษีอีกครั้ง ซึ่งกฎหมายให้ถือเป็นการเครดิตภาษี โดยสามารถนำภาษีที่ถูกหักไว้ระหว่างปีมาหักออกจากภาษีเงินได้ที่คำนวณได้ตอนปลายปี

อย่างไรก็ตาม ภายใต้ข้อกำหนดที่มีอยู่ในปัจจุบันได้กำหนดแนวทางในการผ่อนปรนภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย เมื่อมีการทำธุรกรรมการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่เกิดขึ้นในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลไม่ต้องเสียภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย เนื่องจากไม่ครบองค์ประกอบของ การหักภาษี กล่าวคือ ไม่สามารถระบุตัวตนผู้รับเงินได้และไม่ทราบจำนวนเงินที่เป็นผลกำไรที่ต้องนำมาหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ทั้งนี้ แนวทางในการผ่อนปรนดังกล่าวถือเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นที่เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่สามารถระบุผลกำไรจากส่วนเกินทุนที่ต้องนำมาเสียภาษี แต่อาจเกิดข้อโต้แย้งที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับเงินได้พึงประเมินประเภทอื่นที่ยังต้องเสียภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย เช่น การเลือกเสียภาษีสำหรับเงินได้ประเภทดอกเบี้ยหรือเงินปันผล เป็นต้น ซึ่งผู้มีเงินได้สามารถเลือกเป็นภาษีสุดท้ายได้ (Final Tax) โดยผู้เสียภาษีมีสิทธิเลือกได้ว่าจะไม่นำเงินได้ดังกล่าวไปรวมคำนวณในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตอนปลายปีอีกครั้ง

3.2.4 การประเมินมูลค่าและเกณฑ์ในการคำนวณทางบัญชี

เดิมการประเมินมูลค่าหรือประเมินราคาสินทรัพย์ดิจิทัลใช้แนวทางทั่วไปในทางภาษีตามบทบัญญัติมาตรา 9 ทวิ³⁵ แห่งประมวลรัษฎากร ที่กำหนดให้ตีราคาทรัพย์สินเป็นเงิน โดยถือราคา หรือค่าอันพึงมีในวันที่ได้รับ กล่าวคือ กำหนดให้ใช้ราคาตลาด ซึ่งเป็นราคาที่ซื้อขายกันทั่วไป ณ วันที่ เกิดเงินได้ในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล อย่างไรก็ตาม คู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัลได้กำหนดการประเมินมูลค่าและ

³⁵ ประมวลรัษฎากร มาตรา 9 ทวิ “เว้นแต่จะมีบทบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ถ้าจะต้องตีราคาทรัพย์สินหรือประโยชน์อันใดเป็นเงิน ให้ถือราคาหรือค่าอันพึงมีในวันที่ได้ทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้น”

เกณฑ์ในการคำนวณทางบัญชี ให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยกำหนดให้สามารถเลือกใช้ราคาถัวเฉลี่ยในวันที่ได้รับสินทรัพย์ดิจิทัล ทั้งนี้ เหตุผลของการกำหนดให้สามารถเลือกการประเมินมูลค่าได้ เนื่องจากราคาของสินทรัพย์ดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งแตกต่างจากราคาของทองคำหรือสกุลเงินทั่วไปที่มีอัตราแลกเปลี่ยน ต่อวันคงที่

ส่วนเกณฑ์ในการคำนวณทางบัญชี กำหนดให้คำนวณหาต้นทุนสินทรัพย์ดิจิทัล ตามที่มาตรฐานการบัญชีรับรองและเมื่อเลือกวิธีการคำนวณต้นทุนวิธีใดแล้วต้องใช้วิธีนั้นตลอดปีภาษี เช่น วิธีการคำนวณต้นทุนแบบเข้าก่อน-ออกก่อน (First-in-First-out: FIFO) ซึ่งเป็นวิธีการวัดต้นทุนของสินค้าที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าสินทรัพย์ดิจิทัลที่ซื้อเข้ามา ก่อนจะต้องถูกนำออกไปขายก่อนตามลำดับ หรือเป็นวิธีการตัดต้นทุนของสินทรัพย์ดิจิทัลที่เข้ามาก่อนหรือที่เรียกว่า ต้นทุนขาย โดยวิธีการคำนวณต้นทุนดังกล่าวนี้เป็นวิธีการที่เข้าใจง่ายและไม่ยุ่งยากและมูลค่าต้นทุนของสินทรัพย์ดิจิทัลที่คงเหลือ ณ วันสิ้นปีให้ถือมูลค่านี้เป็นต้นทุนที่ต้องยกไปสำหรับปีภาษีถัดไปนั้นจะมีมูลค่าใกล้เคียงกับราคาตลาด ในปัจจุบันมากที่สุด³⁶ หรือเลือกวิธีการคำนวณหาต้นทุนด้วยวิธีการต้นทุนถัวเฉลี่ยเคลื่อนที่ (The Moving Average Cost) เป็นวิธีการเฉลี่ยต้นทุนของสินทรัพย์ดิจิทัลที่เหมาะสมกับเหรียญประเภทเดียวกัน ตามปริมาณและมูลค่าที่ได้รับมาตลอดปีภาษีที่มีการทำธุรกรรม³⁷

เมื่อกำหนดวิธีการประเมินมูลค่าและเกณฑ์ในการคำนวณต้นทุนทางบัญชี ให้มีความชัดเจนมากขึ้น และสามารถพิจารณาถึงกำไรหรือขาดทุนในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นรายธุรกรรมได้อย่างชัดเจนแล้ว ภายใต้ข้อกฎหมายปัจจุบันโดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติมาตรา 42(17) แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้ยกเว้นภาษีสำหรับกำไรจากการซื้อขาย คริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเป็นจำนวนเท่ากับผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในปีภาษีเดียวกัน³⁸ กล่าวคือ เป็นการกำหนดแนวทางในการผ่อนปรนให้การคำนวณเงินได้พึงประเมินเพื่อนำมายื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีสามารถนำผลขาดทุนมาหักกลบลบกำไรที่เกิดขึ้นในปีภาษีเดียวกัน เฉพาะธุรกรรมที่กระทำผ่านผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น

เหตุผลของการกำหนดยกเว้นภาษีเงินได้ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 380 (พ.ศ.2565) เนื่องจากเงินได้ที่มีลักษณะเป็นผลได้จากทุน ซึ่งเกิดจากการขายทรัพย์สินประเภททุน (Capital Assets) หรือสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นมีโอกาสได้รับทั้งกำไรจากการขายที่ต้องนำมาเสียภาษีและมีโอกาสได้รับผลขาดทุนจากการขายทรัพย์สินที่เป็นทุนนั้นเช่นกัน โดยการทำธุรกรรมการซื้อขายทรัพย์สินที่เป็นทุนนั้น ไม่ได้กระทำเพียงครั้งเดียว แต่เป็นการทำธุรกรรมจำนวนหลายครั้งในแต่ละปีภาษีและการกำหนดให้คำนวณภาษีเฉพาะส่วนที่เป็นกำไรและไม่สามารถนำผลขาดทุนมาหักออกได้เป็นวิธีการคำนวณ ที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีความหลากหลายและท้ายที่สุดผู้เสียภาษีอาจมีผลขาดทุนสุทธิแต่ยังต้องรับภาระภาษี ซึ่งขัดต่อหลักความสามารถ ในการเสียภาษี (Ability to Pay)³⁹ และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี

³⁶ Charles T. Horngren Madhav V. Rajan and Srikant M. Datar, *Cost Accounting A Managerial Emphasis* (Pearson Education Limited 2012) 639.

³⁷ เพิ่งอ้าง 636.

³⁸ กฎกระทรวง ฉบับที่ 380 (พ.ศ.2565) เรื่อง กำหนดให้ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอน คริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเป็นจำนวนเท่ากับผลขาดทุนฯ เป็นเงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้น ทั้งนี้ วิธีการอาศัยอำนาจตามมาตรา 42(17) แห่งประมวลรัษฎากร แก้ไขเพิ่มเติม (104) ของข้อ 2 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร

³⁹ Adam Smith, 'An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations' (Book V Chapter II (1776), 29May 2007) 393 <https://www.ibiblio.org/ml/libri/s/SmithA_WealthNations_p.pdf> สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2564.

4. ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมตลอดสายการลงทุน

ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมตลอดสายการลงทุนเป็นการพิจารณาสภาพปัญหาการกำหนดประเภทเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ซ) และบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ฅ) แห่งประมวลรัษฎากร รวมทั้งคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล ซึ่งโดยภาพรวมบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการบังคับใช้เฉพาะการระดมทุนในตลาดรอง (Secondary Market) แต่ไม่ครอบคลุมถึงธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลจากแหล่งเงินได้อื่น ๆ ทั้งนี้ ผู้เขียนได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวทางการจัดเก็บภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมธุรกรรมการนำคริปโทเคอร์เรนซีไปฝากไว้ในระบบ (Yield Farming) หรือการตรวจสอบธุรกรรมที่ต้องวางหลักทรัพย์ (Staking)

กรณีบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ครอบคลุมตลอดสายการลงทุน ในธุรกรรมการนำคริปโทเคอร์เรนซีไปฝากออมทรัพย์หรือฝากประจำบนแพลตฟอร์มของศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลแล้วได้รับผลตอบแทนเป็นโบนัส ซึ่งถือเป็นผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับในลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ยหรือเงินปันผล ทั้งนี้ ในกรณีดังกล่าวสืบเนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ได้ประกอบธุรกิจที่มีลักษณะเป็นการให้บริการรับฝากสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีการจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ฝากและการให้กู้ยืม (Deposit Taking & Lending)⁴⁰ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ในการรับฝากเงินและนำเงินดังกล่าวไปใช้ในการให้สินเชื่อแก่ผู้ที่ต้องการเงินทุน ซึ่งการประกอบธุรกิจในลักษณะดังกล่าวนี้เดิมยังไม่ถูกควบคุมกำกับและไม่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันธุรกรรมการรับฝากสินทรัพย์ดิจิทัลยังสามารถทำได้ในกรณีของการยืนยันธุรกรรมหรือการตรวจสอบธุรกรรมที่ต้องวางหลักทรัพย์ (Proof of Stake) โดยผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลต้องเป็นผู้ออกเหรียญของตนเองจากการพัฒนาบล็อกเชนเองหรือการส่งเสริมการขายหรือให้คริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเป็นรางวัลที่ผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นผู้ออก (Airdrop)⁴¹

เมื่อพิจารณาประเภทของเงินได้พึงประเมินจากการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเป็นโบนัสจากการฝากสินทรัพย์ดิจิทัลที่กำหนดไว้ในคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล ซึ่งกำหนดประเภทเงินได้ที่ได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครองสินทรัพย์ดิจิทัล ได้แก่ การนำสินทรัพย์ดิจิทัลไปฝากไว้ในระบบ (Yield Farming) หรือการตรวจสอบการทำธุรกรรมที่ต้องวางหลักทรัพย์ (Staking หรือ Proof of Stake) ทั้งนี้ หากเป็นกรณีการได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครองโทเคนดิจิทัลถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติ มาตรา 40(4)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร ส่วนการได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครองคริปโทเคอร์เรนซี โดยการนำคริปโทเคอร์เรนซีไปฝากไว้ในระบบหรือการตรวจสอบการทำธุรกรรม ที่ต้องวางหลักทรัพย์ (Staking หรือ Proof of Stake) ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติ มาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร

⁴⁰ Anil K. Kashya Raghuram G. Rajan and Jeremy C. Stein, 'Banks as Liquidity Providers: An Explanation for the Co-Existence of Lending and Deposit-Taking' (January 1999) <<https://ssrn.com/abstract=156748>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

⁴¹ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, เอกสารรับฟังความคิดเห็นเลขที่ ทอ. 29/2565 เรื่อง การห้ามผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลให้บริการหรือสนับสนุนการให้บริการรับฝากสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีการจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ฝากและการให้กู้ยืม (deposit taking & lending) เผยแพร่เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2565.

จากลักษณะของธุรกรรมตามที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการทำธุรกรรมประเภทเดียวกันและได้รับผลตอบแทนในทำนองเดียวกัน แต่กำหนดให้เป็นเงินได้พึงประเมินคนละประเภทนั้นซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมและไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีที่ผู้มีเงินได้หรือผู้เสียภาษีต้องรับภาระภาษีที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครองโทเคนดิจิทัล ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่จ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้มีเงินได้ต้องทำหน้าที่ในการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 15 ของเงินได้ตามบัญญัติมาตรา 50(2)(ฉ) แห่งประมวลรัษฎากร และผู้มีเงินได้ต้องยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเพียงปีละครั้งในตอนสิ้นปี ส่วนการได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการถือครองคริปโทเคอร์เรนซีถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งมีความแตกต่างทั้งในเรื่องของวิธีการเสียภาษีที่ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลเมื่อจ่ายผลตอบแทน ให้แก่ผู้มีเงินได้แล้วไม่มีทำหน้าที่ในการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย และผู้มีเงินได้ต้องยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีปีละสองครั้งในช่วงกลางปีและตอนสิ้นปี

4.2 ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมธุรกรรมการเกิดเหรียญคริปโทเคอร์เรนซีจากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork)

กระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) ในระบบบล็อกเชนที่ทำให้ผู้ถือหรือครอบครอง คริปโทเคอร์เรนซีในระบบเดิมได้รับคริปโทเคอร์เรนซีสกุลใหม่จากกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่เกิดจากความตกลงร่วมหรือฉันทามติที่ต้องการเปลี่ยนชุดคำสั่ง (Protocol) ของบล็อกเชน โดยการสร้างสายบล็อกเชนอีกสายแยกออกมาใหม่หรือเป็นสายทางเลือกที่เรียกว่า Chain split⁴² ทั้งนี้ สินทรัพย์ดิจิทัลแต่ละประเภทมีกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ได้แก่ วิธีการการสร้างบล็อกเชน อีกสายแยกออกมาใหม่ โดยผู้ถือหรือครอบครองเหรียญเดิมที่อยู่ในบล็อกเชนเดิมมีจำนวนเหรียญอยู่จำนวนเท่าใด ผู้ถือหรือครอบครองเหรียญเดิมนั้นก็จะได้รับเหรียญใหม่เป็นจำนวนเท่ากันใน บล็อกเชนใหม่⁴³ ซึ่งในขณะที่ได้รับเหรียญในบล็อกเชนใหม่ยังไม่สามารถประเมินมูลค่าตามราคาตลาดได้ หรือวิธีการเผาทำลายเหรียญเพื่อลดจำนวนเหรียญที่หมุนเวียน ซึ่งส่งผลให้ผู้ถือหรือครอบครองคริปโทเคอร์เรนซีในระบบเดิมไม่ได้รับเหรียญใหม่⁴⁴ และวิธีการเผาเหรียญเดิมและทำการจัดสรรเหรียญจากบล็อกเชนสายใหม่ตามสัดส่วน ซึ่งมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ผลตอบแทนหรือผลกำไรจากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่⁴⁵

จากการพิจารณาวิธีการเกิดกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ตามที่กล่าวมาข้างต้นดังกล่าวนี้ มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าการได้รับเหรียญใหม่ในลักษณะดังกล่าวจะต้องเสียภาษีกำไรจากส่วนเกินทุน (Capital Gain) หรือต้องนำเสียภาษีทั้งจำนวนในขณะที่ได้รับ โดยถือเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทใด และควรกำหนดจุดความรับผิดชอบในทางภาษีหรือจตุรัสเงินได้ให้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใด ซึ่งยังไม่มีบทบัญญัติในการกำหนดประเภทเงินได้พึงประเมินและกำหนดแนวทางในการจัดเก็บภาษีสำหรับกรณีดังกล่าว

⁴² Australian Taxation Office, 'Blockchain and Crypto chain splits' (Investments and Assets, 30 June 2023) <<https://www.ato.gov.au/individuals/investments-and-assets/crypto-asset-investments/crypto-chain-splits/#Chainsplits>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

⁴³ Doris Stacey Gama (เชิงอรรถ 21) 265.

⁴⁴ Tim Beiko (เชิงอรรถ 23).

⁴⁵ Laura (เชิงอรรถ 25).

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการจัดเก็บภาษีธุรกรรมการเกิดเหรียญคริปโทเคอร์เรนซี จากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีแนวทางในการพิจารณาที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา ตามข้อหาหรือของกรมสรรพากรที่ 2019-24 เรื่องคำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการจัดเก็บภาษีและรายงานการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการได้รับคริปโทเคอร์เรนซี จากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) และการได้รับโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrop)⁴⁶ ได้กำหนดแนวทางในการจัดเก็บภาษีกรณีการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีจากกระบวนการ แบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) ให้ถือเป็นเงินได้ที่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อภาษีภายใต้บทบัญญัติ มาตรา 61 แห่งประมวลรัษฎากร และถือเป็นธุรกรรมที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขาย (Airdrop) โดยกำหนดจุดความรับผิดชอบทางภาษีหรือจุดรับรู้เงินได้เกิดขึ้นทันทีในขณะที่ได้รับเหรียญใหม่และการประเมินมูลค่าให้ใช้ราคาตลาดของคริปโทเคอร์เรนซี ในขณะที่ได้รับเช่นเดียวกัน ซึ่งแนวทางการจัดเก็บภาษีดังกล่าวนี้ยังมีความเห็นโต้แย้ง เนื่องจากธุรกรรมเกี่ยวกับการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีจากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) และการได้รับโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrop) มีลักษณะที่ต่างกันทั้งในเรื่องของวิธีการ และวัตถุประสงค์ของกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ที่บางกรณีมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อต้องการอัปเดตซอฟต์แวร์เท่านั้น⁴⁷ ดังนั้น จึงไม่ควรกำหนดจุดความรับผิดชอบทางภาษีเช่นเดียวกันกับการได้รับโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrop)⁴⁸

ประเทศออสเตรเลีย โดยกรมการภาษีของประเทศออสเตรเลียระบุว่าสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกเก็บไว้เพื่อการลงทุนและสำหรับนักลงทุนรายย่อย (Investor) เมื่อเกิดคริปโทเคอร์เรนซี จากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) ยังไม่ถือเป็นเงินได้ที่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีจนกว่าจะทำการขาย หรือแลกเปลี่ยน หรือให้เป็นของขวัญที่ต้องเสียภาษีกำไรจากส่วนเกินทุนและการประเมินมูลค่าต้นทุนในการได้รับเหรียญใหม่มีมูลค่าเท่ากับศูนย์ (0 ดอลลาร์ออสเตรเลีย)⁴⁹ อย่างไรก็ตาม การประเมินมูลค่าต้นทุนให้เป็นศูนย์ในกรณีดังกล่าวไม่ได้พิจารณาให้ถือเป็นเงินได้ที่ได้รับมาเป็นพิเศษหรือลาภลอย แต่เป็นการพิจารณาการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับประเภทของนักลงทุนรายย่อย (Investor) ประกอบกับลักษณะของธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล ที่ประเมินมูลค่าราคาตลาดเริ่มต้นของเหรียญได้ยาก ดังนั้น จึงกำหนดมูลค่าต้นทุนให้เป็นศูนย์⁵⁰

⁴⁶ Internal Revenue Service, Rev.Rul. 2019-24 2019 <<https://www.irs.gov/pub/irs-drop/rr-19-24.pdf>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

⁴⁷ Prasanna Peshkar, 'What is the Difference Between an Airdrop and a Fork?' (Cryptoticker, 14 January 2019) <<https://cryptoticker.io/en/difference-airdrop-fork/>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

⁴⁸ The American Bar Association, Tax Section Offers Suggestions for Cryptocurrency Guidance: Tax Treatment of Cryptocurrency Hard Forks for Taxable Year 2017 2018 <<https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/taxation/policy/031918comments2.authcheckdam.pdf>> สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2566.

⁴⁹ Australian Tax Office, 'Crypto asset transactions' (Investments and assets, 30 June 2023) <<https://www.ato.gov.au/individuals/investments-and-assets/crypto-asset-investments/transactions---acquiring-and-disposing-of-crypto-assets/crypto-asset-transactions/>> สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2565.

⁵⁰ เพ็งอ้าง.

ประเทศสิงคโปร์พิจารณาว่าการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีจากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ เป็นการได้รับทรัพย์สินมาในลักษณะของการได้เปล่าหรือลาภลอย (Windfalls)⁵¹ ดังนั้น การถือหรือครอบครองคริปโทเคอร์เรนซีจากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ถึงแม้จะมีมูลค่าที่เพิ่มขึ้นแต่ไม่มีเหตุ แห่งการรับรู้เงินได้ที่ต้องนำมาเสียภาษี ทั้งนี้ จุดความรับผิดชอบทางภาษีจะเกิดขึ้นต่อเมื่อได้ทำการขาย จำหน่าย จ่ายโอนหรือแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีนั่นออกไป

4.3 ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมธุรกรรมการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Initial Allocation Airdrops)

ธุรกรรมการให้หรือได้รับเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขายตามคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัลกำหนดเฉพาะกรณีการได้รับคริปโทเคอร์เรนซี หรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขายในการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกเฉพาะกลุ่มที่สนับสนุนโครงการในการพัฒนาเหรียญ มาตั้งแต่แรกหรือมีปริมาณการซื้อขายเหรียญจำนวนที่สูง ซึ่งถือเป็นการแจกจ่ายเหรียญให้กับนักลงทุนที่ถือครองเหรียญเดิมอยู่ในระบบเท่านั้น และถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร เงินได้ประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ถึงประเภท ที่ 7 โดยกำหนดให้การประเมินมูลค่าต้นทุนตามราคาหรือมูลค่าอันพึงมีในวันที่ได้รับและกำหนดจุดความรับผิดชอบทางภาษีให้เกิดขึ้นทันทีในขณะที่ได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม รูปแบบของธุรกรรมการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขายนั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะกรณีการให้เป็นรางวัลในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือให้ผู้ถือครองคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลที่มีอยู่แล้วในแพลตฟอร์มเท่านั้น แต่การให้หรือแจกจ่ายเหรียญดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสร้างการรับรู้ของเหรียญใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนเข้ามาถือครองเหรียญใหม่ให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงมีแนวความคิดในการให้หรือแจกจ่ายคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเหรียญใหม่ ๆ เป็นเครื่องมือทางการตลาด ซึ่งนักลงทุนทุกคนจะได้รับเหรียญใหม่ โดยไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือมีเงื่อนไขเป็นพิเศษและเหรียญใหม่ดังกล่าวต้องเป็นเหรียญที่ยังไม่ผ่านการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน แต่อย่างใด ซึ่งเรียกวิธีการให้หรือแจกจ่ายเหรียญใหม่นี้ว่า การให้คริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล เป็นรางวัล โดยวิธีการสร้างเหรียญใหม่ขึ้นมาที่ไม่เคยมีอยู่ในระบบมาก่อน (Initial Allocation Airdrops)⁵²

ปัญหาที่ต้องพิจารณา คือ การประเมินมูลค่าต้นทุนของคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเหรียญใหม่จะประเมินมูลค่าตามราคาหรือมูลค่าอันพึงมีในวันที่ได้รับเหรียญใหม่ได้อย่างไรเนื่องจากมูลค่าของเหรียญจะเกิดขึ้นได้ต้องผ่านการถูกนำไปทำธุรกรรมซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนก่อน ดังนั้น การประเมินมูลค่าต้นทุนของเหรียญใหม่ดังกล่าวจึงเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติและการนำแนวทางในการจัดเก็บภาษีจากธุรกรรมการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขายกรณีทั่วไปมาใช้ (Airdrop) โดยกำหนดให้จุดความรับผิดชอบทางภาษีให้เกิดขึ้นทันทีในขณะที่ได้รับเหรียญและให้ประเมินมูลค่าในวันและเวลาที่ได้รับให้เหมือนกันกับการได้รับเหรียญเดิมที่มีอยู่ในระบบจึงมีความไม่เหมาะสม เนื่องจากการแจกจ่ายคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเหรียญเดิมที่มีอยู่ในระบบนั้นได้ผ่านธุรกรรมการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนและมีมูลค่าราคาตลาดอยู่แล้ว

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการจัดเก็บภาษีจากธุรกรรมการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเหรียญใหม่จากการให้หรือได้รับเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขาย (Initial Allocation Airdrops) ของประเทศ

⁵¹ Inland Revenue Authority of Singapore, IRAS e-Tax Guide Income Tax Treatment of Digital Tokens 2020 <https://www.iras.gov.sg/media/docs/default-source/e-tax/etaxguide_cit_income-tax-treatment-of-digital-tokens_091020.pdf?sfvrsn=91dbe1f7_17> สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2566.

⁵² Aaron M. Lane Chris Berg and Darcy W E Allen, 'Why Airdrop Cryptocurrency Tokens?' (2022) Journal of Business Research 7-8 <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4254360> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

ออสเตรเลีย กำหนดให้เหรียญใหม่ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักและยังไม่มีมูลค่าราคาตลาดต้องถูกจัดเก็บภาษีกำไรจากส่วนเกินทุน โดยประเมินมูลค่าต้นทุนให้เป็นศูนย์ (0 ดอลลาร์ออสเตรเลีย) เนื่องจากการได้รับเหรียญมาฟรีที่ยังไม่ผ่านธุรกรรมการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน⁵³ ซึ่งกำหนดให้การจัดเก็บภาษีมีความแตกต่างจากกรณีการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเหรียญเดิมที่มีอยู่ในระบบอยู่แล้ว (An Established Cryptocurrency) ให้ถือเป็นเงินได้ทั่วไป (Ordinary Income) ที่ต้องนำมาเสียภาษี โดยกำหนดให้จุดความรับผิดชอบทางภาษีเกิดขึ้นทันทีในขณะที่ได้รับและประเมินมูลค่าต้นทุนตามราคาตลาด ณ วัน และเวลาที่ได้รับเช่นเดียวกัน⁵⁴

ส่วนประเทศสิงคโปร์กำหนดให้ธุรกรรมการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล เหรียญใหม่จากการให้หรือได้รับเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขาย (Initial Allocation Airdrops) มีความแตกต่างจากประเทศออสเตรเลีย กล่าวคือ กำหนดให้จัดเก็บภาษีเช่นเดียวกันกับกรณีการให้ หรือแจกจ่ายสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นการทั่วไป (Airdrop) โดยไม่มีการแบ่งประเภทการแจกจ่ายเหรียญใหม่หรือเหรียญเดิมที่มีอยู่ในระบบและกำหนดต้นทุนให้มีมูลค่าเป็นศูนย์ในทุกกรณี เนื่องจากพิจารณาว่า การได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการขายเป็นการได้รับทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินแบบได้เปล่าหรือลาภลอย (Windfalls)⁵⁵

5. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมประเภทเงินได้ตลอดสาย การลงทุนและศึกษาแนวทางจัดเก็บภาษีจากธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลของต่างประเทศ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังต่อไปนี้

5.1 ข้อเสนอแนะการกำหนดประเภทเงินได้จากธุรกรรมการนำสินทรัพย์ดิจิทัลไปฝาก ไว้ในระบบ (Yield Farming) และธุรกรรมตรวจสอบที่ต้องวางหลักทรัพย์ (หรือ Proof of Stake) ควรกำหนดให้ครอบคลุมถึงการนำสินทรัพย์ดิจิทัลทุกประเภททั้งคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล ที่นำไปฝากไว้กับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลหรือนำไปฝากไว้กับแพลตฟอร์มที่อยู่ในระบบการเงิน ไร้ตัวกลาง (Decentralized Finance: DeFi) ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทเดียวกันตามบทบัญญัติมาตรา 40(4) แห่งประมวลรัษฎากร ที่ต้องถูกหักภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ก่อนได้รับผลตอบแทน และยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีตอนสิ้นปีเพียงครั้งเดียว ทั้งนี้ เหตุผลกำหนดให้เป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 เนื่องจากธุรกรรมการนำสินทรัพย์ดิจิทัลไปฝากไว้ในระบบเพื่อให้ได้รับสิทธิ หรือผลตอบแทน (Reward) ในรูปแบบของดอกเบี้ยหรือเงินปันผล ซึ่งมีลักษณะเป็นเงินได้จากการลงทุนหรือเงินได้ประเภททุน (Passive Income) มากกว่าการเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 เงินได้จากการประกอบธุรกิจหรือเงินได้พึงประเมินประเภทอื่น ๆ

5.2 ข้อเสนอแนะการกำหนดประเภทเงินได้จากธุรกรรมการเกิดเหรียญคริปโทเคอร์เรนซีจากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) และธุรกรรมการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrops) โดยออกประกาศอธิบดีกรมสรรพากรอาศัยอำนาจตามความในบทบัญญัติมาตรา 40(8) กำหนดประเภท

⁵³ John Collett, 'Crypto investors benefit from new tax guidance on airdrops' (Investing, 2 October 2022) <<https://www.smh.com.au/money/investing/crypto-investors-benefit-from-new-tax-guidance-on-airdrops-20220928-p5blkz.html>> สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2566.

⁵⁴ Australian Taxation Office, 'Airdrops and income tax treatment' (Investment and Assets, 30 June 2023) <<https://www.ato.gov.au/individuals/investments-and-assets/crypto-asset-investments/transactions---acquiring-and-disposing-of-crypto-assets/staking-rewards-and-airdrops/>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

⁵⁵ Inland Revenue Authority of Singapore (เชิงอรรถ 50).

เงินได้พึงประเมินจากธุรกรรมอื่นๆ ได้แก่ ธุรกรรมที่เกิดกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) และธุรกรรมที่ได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrops) กำหนดรายละเอียดทางเทคนิคในการจัดเก็บภาษีและกำหนดจุดความรับผิดชอบทางภาษีให้ครอบคลุมและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

5.2.1 กำหนดประเภทเงินได้จากธุรกรรมที่เกิดเหรียญคริปโทเคอร์เรนซีจากกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) ควรกำหนดให้เป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติ มาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร เงินได้พึงประเมินประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ถึงประเภทที่ 7 เนื่องจากธุรกรรมดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะเป็นเงินได้จากการลงทุนที่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ยหรือเงินปันผล

นอกจากนั้น ควรกำหนดวิธีการจัดเก็บภาษีและจุดความรับผิดชอบทางภาษีให้มีความแตกต่างกัน โดยแยกพิจารณาตามวิธีการของกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) ซึ่งในกรณีของวิธีการสร้างบล็อกเชนอีกสายแยกออกมาใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อปรับปรุงระบบชุดคำสั่งเท่านั้นถือว่าเงินได้พึงประเมินยังไม่เกิดขึ้น แต่จะทำการรับรู้เป็นเงินได้ (Realization Event) เมื่อทำการขาย จำหน่าย จ่ายโอน หรือแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีใหม่นั้นออกไป และจัดเก็บภาษีกำไรจากส่วนเกินทุน (Capital Gain Tax) โดยกำหนดให้ประเมินมูลค่าต้นทุนการได้รับเหรียญใหม่มีมูลค่า เป็นศูนย์ (0 บาท) เนื่องจากเหรียญที่แยกออกมาใหม่ยังไม่มีราคาตลาดเริ่มต้น

ส่วนวิธีการเผาเหรียญเดิมและทำการจัดสรรเหรียญจากบล็อกเชนใหม่ตามสัดส่วนและบล็อกเชนใหม่ทำการแยกออกจากบล็อกเชนเก่าอย่างถาวร ซึ่งการจัดสรรเหรียญใหม่ดังกล่าวนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับการแจกจ่ายหรือการให้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขาย (Airdrop) ดังนั้น ผู้อยู่ในระบบเดิมที่ได้รับการแจกจ่ายจึงเป็นผู้มีเงินได้พึงประเมินที่ต้องนำคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลใหม่ในขณะที่ได้รับมาเสียภาษี ซึ่งถือว่าจุดความรับผิดชอบทางภาษีเกิดขึ้นทันที

5.2.2 กำหนดประเภทเงินได้จากธุรกรรมที่ได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล โดยวิธีการสร้างเหรียญใหม่ขึ้นมาที่ไม่เคยมีอยู่ในระบบมาก่อน (Initial Allocation Airdrops) ควรกำหนดให้เป็นเงินได้พึงประเมินตามบทบัญญัติมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร เงินได้พึงประเมินประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ถึงประเภทที่ 7 ให้สอดคล้องกับการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมการขายในกรณีทั่วไป (Airdrops) แต่กำหนดให้มีวิธีการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกัน กล่าวคือ วิธีการจัดเก็บภาษีควรกำหนดให้จัดเก็บภาษีกำไรจากส่วนเกินทุน โดยจุดความรับผิดชอบทางภาษีจะเกิดขึ้นต่อเมื่อ ทำการขาย จำหน่าย จ่ายโอน หรือแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเหรียญใหม่ที่ได้รับนั้นออกไป โดยกำหนดให้ประเมินมูลค่าต้นทุนการได้รับเหรียญใหม่มีมูลค่าเป็นศูนย์ (0 บาท) เนื่องจากเหรียญที่แยกออกมาใหม่ยังไม่มีราคาตลาดเริ่มต้นเช่นเดียวกันกับกรณีธุรกรรมที่เกิดกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork)

6. บทสรุป

สินทรัพย์ดิจิทัลเมื่อเริ่มแรกนั้นได้ถูกนำไปใช้เป็นสื่อกลางในการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยมีเทคโนโลยีบล็อกเชนที่อยู่เบื้องหลังในการทำหน้าที่ตรวจสอบ ความถูกต้องของการทำธุรกรรม ซึ่งในปัจจุบันได้มีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลมากขึ้นและก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินที่ต้องทำการจัดเก็บภาษีตามบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ข) และบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ฉ) แห่งประมวลรัษฎากร รวมทั้งคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของกฎหมายในการกำหนดประเภทเงินได้และคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีดังกล่าวครอบคลุมเฉพาะธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลบางกรณีเท่านั้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ครอบคลุมประเภทเงินได้ตลอดสายการลงทุนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

ดังนั้น เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายครอบคลุมธุรกรรมต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและสร้างความชัดเจนให้กับแนวทางการจัดเก็บภาษีมากขึ้นนั้น จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรบทบัญญัติมาตรา 40(4) กำหนดให้เงินได้จากธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลและได้รับผลตอบแทนในลักษณะดอกเบี้ย เงินปันผล หรือผลประโยชน์ ในลักษณะทำนองเดียวกันให้ถือเป็นเงินได้ประเภททุน (Passive Income) และออกประกาศอธิบดีกรมสรรพากรอาศัยอำนาจตามความในบทบัญญัติมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดประเภทเงินได้พึงประเมินจากธุรกรรมอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกรรมการเกิดกระบวนการแบ่งหน่วยใหม่ (Hard Fork) และธุรกรรมการได้รับคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลจากการให้หรือได้รับเป็นรางวัล (Airdrops) โดยกำหนดรายละเอียดทางเทคนิคและวิธีการจัดเก็บภาษีให้ครอบคลุมและชัดเจนตามข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

ภาษาต่างประเทศ

Aaron Wright and Primavera De Filippi, *Blockchain and the Law The Rule of Code* (Harvard University, 2018).

Charles T. Horngren Madhav V. Rajan and Srikant M. Datar, *Cost Accounting A Managerial Emphasis* (Pearson Education Limited 2012)

บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ภาษาต่างประเทศ

Aaron M. Lane Chris Berg and Darcy W E Allen, 'Why Airdrop Cryptocurrency Tokens?' (2022) *Journal of Business Research* <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4254360> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

รายงาน คู่มือ หรือเอกสารที่ออกโดยหน่วยงานต่าง ๆ

ภาษาไทย

กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง, คู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล 2565 (เอกสารฉบับนี้เป็นคำแนะนำเบื้องต้นสำหรับการยื่นแบบฯ ประจำปี 2564 และตัวอย่างการคำนวณครอบคลุมเฉพาะผู้มีเงินได้บางกรณีเท่านั้น).

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, เอกสารรับฟัง ความคิดเห็นเลขที่ อทง. 29/2565 เรื่อง การห้ามผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลให้บริการหรือสนับสนุนการให้บริการรับฝาก สินทรัพย์ดิจิทัลที่มีการจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ฝากและการให้กู้ยืม (deposit taking & lending) เผยแพร่เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2565.

ภาษาต่างประเทศ

European Central Bank, *Virtual Currency Schemes – a further analysis* 2015 <<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

Inland Revenue Authority of Singapore, *IRAS e-Tax Guide Income Tax Treatment of Digital Tokens* 2020 <https://www.iras.gov.sg/media/docs/default-source/e-tax/etaxguide_cit_income-tax-treatment-of-digital-tokens_091020.pdf?sfvrsn=91dbe1f7_17> สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2566.

The American Bar Association, *Tax Section Offers Suggestions for Cryptocurrency Guidance: Tax Treatment of Cryptocurrency Hard Forks for Taxable Year 2017 2018*

<<https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/taxation/policy/031918comments2.authcheckdam.pdf>> สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2566.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ภาษาต่างประเทศ

Adam Smith, 'An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations' (Book V Chapter II (1776), 29May 2007) <https://www.ibiblio.org/ml/libri/s/SmithA_WealthNations_p.pdf> สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2564.

Anil K. Kashya Raghuram G. Rajan and Jeremy C. Stein, 'Banks as Liquidity Providers: An Explanation for the Co-Existence of Lending and Deposit-Taking' (January 1999) <<https://ssrn.com/abstract=156748>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

Anton Dziatkovskii, 'Inside Yield Farming 2020: What's the trend?' <https://www.researchgate.net/publication/353143255_Inside_Yield_Farming_2020_What's_the_trend> สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566.

Australian Taxation Office, 'Blockchain and Crypto chain splits' (Investments and Assets, 30 June 2023) <<https://www.ato.gov.au/individuals/investments-and-assets/crypto-asset-investments/crypto-chain-splits/#Chainsplits>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

--, 'Airdrops and income tax treatment' (Investment and Assets, 30 June 2023) <<https://www.ato.gov.au/individuals/investments-and-assets/crypto-asset-investments/transactions---acquiring-and-disposing-of-crypto-assets/staking-rewards-and-airdrops/>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

--, 'Crypto asset transactions' (Investments and assets, 30 June 2023) <<https://www.ato.gov.au/individuals/investments-and-assets/crypto-asset-investments/transactions---acquiring-and-disposing-of-crypto-assets/crypto-asset-transactions/>> สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2565.

Blockpit, 'DeFi Cryptotax Guide: Swaps, Liquidity Pools, and Yield Farming' (2021) <<https://cryptotax.io/en-us/defi-cryptotax-guide-swaps-liquidity-pools-and-yield-farming/>> สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2566.

Danhui Xu, 'Free Money, But Not Tax-Free: A Proposal for the Tax Treatment of Cryptocurrency Hard Fork' (87 Fordham L. Rev. 2693, 2019) <<https://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol87/iss6/14>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

Doris Stacey Gama, 'Creating Something out of Nothing: Taxation of Cryptocurrency Hard Forks' (31 ALB. L.J. Sci. & TECH. 258 (2021), 270.) <[file:///C:/Users/ACER/Downloads/23724-creating-something-out-of-nothing-taxation-of-cryptocurrency-hard-forks%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/ACER/Downloads/23724-creating-something-out-of-nothing-taxation-of-cryptocurrency-hard-forks%20(1).pdf)> สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566.

Harish Natarajan Helen Gradstein and Solvej Krause, 'Distributed Ledger Technology (DLT) and blockchain' (World Bank Group, 2017) <<http://documents>.

- worldbank.org/curated/en/177911513714062215/pdf/122140-WP-PUBLIC-Distributed-Ledger-Technology-and-Blockchain-FintechNotes.pdf> สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566.
- IMF Staff Discussion Note, 'Virtual Currencies and Beyond: Initial Considerations' (January 2016) <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1603.pdf>> สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566.
- Internal Revenue Service, Rev.Rul. 2019-24 2019 <<https://www.irs.gov/pub/irs-drop/rr-19-24.pdf>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.
- Jake Frankenfield, 'Hard Fork: What It Is in Blockchain, How It Works, Why It Happens' (Investopedia, 25 May 2022) <<https://www.investopedia.com/terms/h/hard-fork.asp>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.
- John Collett, 'Crypto investors benefit from new tax guidance on airdrops' (Investing, 2 October 2022) <<https://www.smh.com.au/money/investing/crypto-investors-benefit-from-new-tax-guidance-on-airdrops-20220928-p5blkz.html>> สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2566.
- Laura, 'Terra LUNA 2.0 And LUNA Classic (LUNC): Get It All in One Guide' (BTCC Academy, 25 July 2022) <<https://www.btcc.com/en-US/academy/research-analysis/terra-luna-2-0-and-luna-classic-lunc-get-it-all-in-one-guide>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- MQTrader Jesse, 'Blockchain - The technology behind of Cryptocurrency (Part 2)' (MQ Expresso, 15 September 2022) <https://klse.i3investor.com/web/blog/detail/mqexpresso/2022-09-15-story-h1649106429-Blockchain_The_technology_behind_of_Cryptocurrency_Part_2> สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2566.
- OECD, 'Taxing Virtual Currencies: An Overview of Tax Treatments and Emerging Tax Policy' (Issues 2020, 39) <www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-virtual-currencies-an-overview-of-tax-treatments-and-emerging-tax-policyissues.htm> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.
- Origin Stamp, 'What Is the Ethereum London Hard Fork and How Does It Impact Token Holders?' (2023) <<https://originstamp.com/blog/what-is-the-ethereum-london-hard-fork-and-how-does-it-impact-token-holders/>> สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2566.
- Prasanna Peshkar, 'What is the Difference Between an Airdrop and a Fork?' (Cryptoticker, 14 January 2019) <<https://cryptoticker.io/en/difference-airdrop-fork/>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.
- Rahul Awati and Lvy Wigmore, 'thing (in the internet of things)' (Techtarget, 1 January 2023) <<https://www.techtarget.com/iotagenda/definition/thing-in-the-Internet-of-Things>> สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2566.
- Richard T. Ainsworth and Musaad Alwohaibi, 'Blockchain, Bitcoin, and VAT in the GCC: The Missing Trader Example' (2017) <https://scholarship.law.bu.edu/faculty_scholarship/1418> สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2565.
- Robin Boadway and Pierre Pestieau, 'Wealth Taxation: The Dubious Case for Annual Wealth Taxation' (DICE Report 2 June 2018 Volume 16) <<https://www.ifo.de/DocDL/dice-report-2018-2-boadway-pestieau.pdf>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

Shaan Ray, 'Blockchain Interoperability' (16 June 2018) <<https://towardsdatascience.com/blockchaininteroperability-33a1a55fe718>> สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2566.

Tim Beiko, 'Ethereum Foundation, London Mainnet Announcement' (Blog Ethereum, 15 July 2021) <<https://blog.ethereum.org/2021/07/15/london-main-net-announcement/>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

Zipmex, 'What Is Luna Classic (LUNC) & Terra Luna Hard Fork?' (Digital Assets 101, 23 May 2022) <<https://zipmex.com/th/en/learn/luna-classic/>> สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2566.

เอกสารอื่น ๆ

ภาษาต่างประเทศ

Satoshi Nakamoto, 'Bitcoin : A Peer to Peer Electronic Cash System'